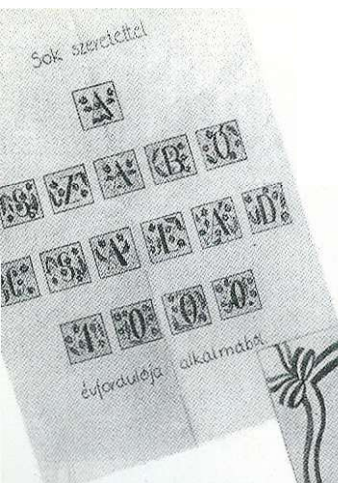
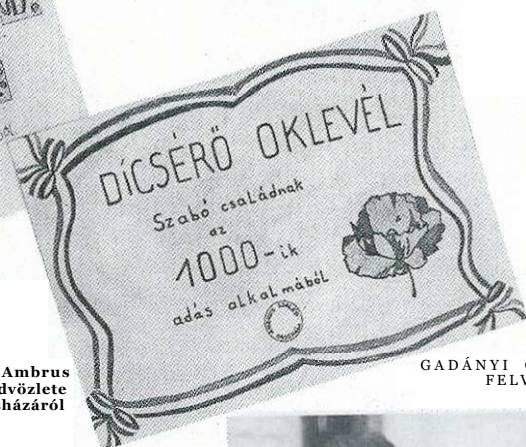

Az ezeregyedik

Születésnap üdvözlő Szabóék

AZ Ambrus család üdvözlő Oroszházáról

GADÁNYI GYÖRGY FELVÉTELEI

A narrátor — Dékány Kálmán, a rádió nyugalmazott rendezője, Szabóék sorsának legjobb ismerője — a tőle megszokott fojtott indulattal, de távolról sem együttérzés nélkül úgy nyújtja át a hallgatónak az esemény egy (vagy több) hete eltépett szálait, hogy az minden nehézség nélkül összecsomózhassa:

Tehát: „...Peti és Csilla között történt valami, de erről a lány nem hajlandó többet elárulni, mint hogy a fiú egy hét gondolkodási időt adott neki, s elutazott valahová.”

A mikrofon előtt Szerencsi Éva áll, s most éppen ezt mondja:

„Az illem... szegénykéim! Ő valóban feleségül venne, de én nem megyek hozzá!”

„Csillám... te tudod...” Ezt már Bod Teréz hebegi, öröm és kétség között, Csilla mamájának szerepében.

Benkő Péter — Szabó Péterként — pedig dühösen vágja rá: „Mert bolond vagy!”

„Tanulnod kell, nyugodtan” —, válaszolja Csilla a meglepett fiúnak. — „Anyuék amúgy sem értenek egyet a házasságunkkal...” „Péter anyja is ellenzi, és én addig nem is megyek hozzá, amíg normális körülmények közé nem kerülünk.” — Ez már aggóató szüleinek szól. — „Egyébként...”

És most robban a bomba. Szerencsi Éva fülig elpirul, egy kicsit dadog is izgalmában, de azért nagyon határozott. Bod Teréz pedig pontosan olyan mozdulattal kap a fejéhez, mint bármelyik anyja, akivel a lánya éppen azt közli, hogy: „Gyereket várok, anyu!”

**Van, aki bevallja,
van, aki tagadja**

No nem éppen azt, hogy gyereket vár, hanem, hogy hallgatja a Szabó családot. — Ez a rendező, László Endre véleménye,

Sokak — a szerzők szerint is — a Szabó család inkább élet, mint irodalom. Liska Dénes, a szerzőhármak egyike így mérgeződik:

— Egy beazzenekartól nem kérlek számon, miért nem Beethovent vagy Szokolajt játszik. Koncz Zsuzsát sen-

Csilla az apjával: Szerencsi Éva és Forgács Tibor az olvasópórában

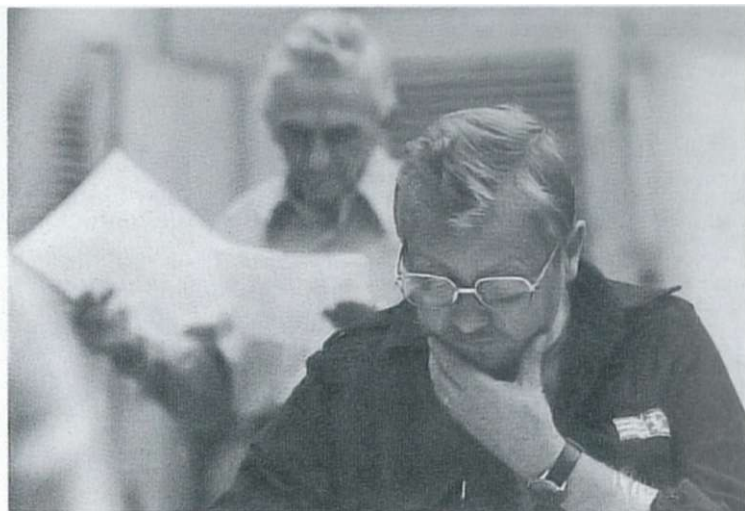
ki se bírálja azért, mert nem Schubert dalokat énekel. Az Esti Hírlapnak se vetik a szemére, hogy nap híreit nem Illés Endrével íratja. S végül, hogy házon belül maradjunk, az Esti Krónikából se hiányolja senki az irodalmat.

A mérgeződéés érthető: a Szabó család ezredik születésnapját ünneplő kórusba disszonáns hangok is vegyültek.

— Miért gyanús az a produkció, aminek tömegsikere van?! — teszi fel a szónoki kérdést Szabó László Endre. — Tömegkommunikációs osztályunk legutóbbi felmérése szerint műsorunk hallgatottsága emelkedő tendenciájú. A rádióhallgatók 32 százaléka rendszeresen figyelemmel kíséri a Szabó család sorsát. Ez azt jelenti, hogy körülbelül hárommillió-

Apa és fia — az életben is: Benkő Gyula és Benkő Péter, vagyis Szabó Bandi és Peti

Ferkó — Petrik József; a háttérben Szabó bácsi — Rajz János

kétszázezer főnyi „törzsközönségünk” van. Ebben a tömegben természetesen nagyon sok az értelmiségi, sőt, a magasan kvalifikált értelmiségi is.

Ügyérezzük, nincs okunk szégyenkezni. Jellemző például, kik írnak levelet, kik fűznek „kommentárokat” a család életének egy-egy mozzanatahoz. Amikor például arról szölt a történet, hogy a negyvenes éveit taposó Irén haborzik, szüljön-e, vagy megszakkintassa a terhességét, egyik genetikus professzorunk jelentkezett, hogy elmondja nekünk, milyen ártalmaknak van kitéve az idősebb szülők magzata.

— Fel is használták a professzortól szerzett értesítéseiket? — kérdezem.

— Bizonyára sokan emlékeznek rá: fel. Irén — rendszeres orvosi ellenőrzés mellett — kihordta terhességét, megszülte Marcit, aki azonban bizonyos fejlődési rendellenességgel jött a világra. Úgy hiszem, sok ha-

sonló dilemma előtt álló negyvenes nőnek adtunk ezzel útbaigazítást. A magunk módján.

„Jó nagy szájuk van SzabóéknaK”

Mi hát a „dolga” —, ha úgy tesszük hivatása — a Szabó családnak? — Mi úgy véljük, az a főhivatásunk, hogy informáljuk a közönséget —, válaszolja Major Anna, a műsor dramaturgja. — A Szabó család nem családregény, amit részekre szabdaltunk, és húsz éve közlünk folytatásokban. Hétről hétre íródik, s egy-egy adás anyaga rendszerint a felvétel előtti órákban nyeri csak el végleges formáját. A keddi adást hétfőn délután kettőkor vesszük fel. tehát még azokra az eseményekre is reagálhatunk, amik hétfőn délelőtt történtek. A Szabó család élete jelen időben zajlik, a családtagokat

A szerzőhármás és a Szabó család dramaturgja (balról jobbra):
Forgács István, Major Anna, Baróti Géza és Liska Dénes

Családi jelenet Szabóéknál:
Gobbi Hilda és Rajz János

s a velük kapcsolatban állókat ugyanazok a dolgok foglalkoztatják, amik az „utca emberét”, ugyanazokra a kérdésekre keresnek választ, amikre az adott pillanatban bármelyik magyar család, s rendszerint ugyanúgy válaszolnak is. A műsor tehát egyszerre informál és orientál, sőt gyakran kezdeményez is, azzal, hogy „ráérez” egyes konfliktushelyzetekre.

— Az utóbbira példát, is mondom, hogy érthetőbb legyen —, folytatja Liska Dénes. — Beiktattunk egy kis „közjátékot” egy nyugdíjas nőről, aki

— idős anyjával együtt — új lakásra vár. Az anya halála után azonban a nő elveszti jogosultságát egy általa még megfizethető lakásra, kiderül ugyanis, hogy nyugdíja, melyet immár senkivel se kell megosztania, „túl sok”, vagyis meghaladja az egy személyre eső jövedelemnek azt a felső határát, ami még tanácsi vagy szövetkezeti lakásra tette volna igényjogosulttá. Ez a kérdés akkorigiban nagyon sok embert foglalkoztatott, s mi nem tettünk mást, mint-hogy hangot adtunk egy sokakat nyomasztó gondnak.

— Hallgatóink nagy része éppen azt szereti a Szabó családban, hogy mer véleményét nyilvánítani bizonyos „kényes” kérdésekben —, mondja Forgács István, a „triumvirátus” másik tagja. — „Jó nagy szájuk van Szabóéknak” —, szokták mondogatni. „Anti, a téesszelnők is ugye, hogy „kiosztotta” azt a szemét alakot, aki csak külön juttatásért lett volna hajlandó elszállítani annak a szegény öregasszonynak a háztáji állatát!”

— Talán Péteri úr esete is említést érdemel —, mondja Baróti Géza. — Új üzletvezető került abba a Közértbe, ahol vásárolni szoktam. Jó kereskedő, udvarias, előzékeny, nála mindig a vevőnek van igaza. Egy alkalommal kiemelt a sorból egy idős asszonyt, s a vevők megértését kérve, utasította az alkalmazottakat, hogy szolgálják ki soron kívül. A néni fennhangon megjegyezte: „Édes fiam, maga pont olyan, mint a Péteri úr.” Az üzletvezetőt azóta mindenki Péteri úrnak szólítja, s ő nagyon büszke erre, mert tudja, hogy Péteri úr, az „igazi”, a kereskedők gyöngyre.

— Sokan „modellt” látnak a Szabó család tagjaiban, követendő vagy elutasítandó példát. De még a leg-hűségesebb hallgatóink se mindig elégedettek velünk. Ha tudná, hány levelet kaptunk, hogy utasítsuk rendre Angélat, ne legyen olyan szemtelen Szabó néni! És elég gyakori kívánság, hogy írjuk a család történetét „hepiedesebbre”. De hát az életben is ritka a hepied, mi pedig nem mesét írunk.

László Endre rendező az ezer adás Kéziratával

Konfliktusok a „családban”

A család most kétféleképpen értendő, mert „családot” képez a dramaturg—rendező—szerző és a színészgárda is. Gobbi Hilda a jelenet végén puszipal búcsúzik a „Papától”, s Bandi — Benkő Gyula — „igaziból” is letolja a fiát, Pétert, aki — édesgyereke a valóságban is: Benkő Péter. (Két percet késett a próbáról.) Balogh Erzi a stúdióban megmáshíthatatlanul Irénnek szólítatják, Garics János Lacikámnak, Zenthe Ferencről pedig az isten se mossa már le a Zoltán nevet. (Ő Kárpáti Zoltán, újságíró.)

Azt kérdezem Liska Dénestől, hogyan oldják meg az ezeregyedik adásban kirobbant konfliktust

— Fogalmam sincs — válaszolja. — Most Baróti a sor, ő írja majd meg az ezerkettedik és ezerharmadik adást.

Csak nézek. Liska Dénes jóízűen nevet:

— Hárman kéthetenként váltjuk egymást. És tudja, hárman háromfélék vagyunk. Háromféle álláspontot képviselünk, és ritkán értünk egyet. Rengeteget vitatkozunk, veszekszünk, és ez nagyon jó. Végül Annuskánk (Major Anna dramaturg) összebékít bennünket, s az ő áldásos és anyai közreműködésével létrejön valamiféle szintézis, amiben benne van mindhármunk véleménye, és ami a legfurcsább, ellenvéleménye is. Sőt, valamilyen formában „szerephez” jutnak a rádióhallgatók kommentárjai is. Mondtam már, hogy tőlük is sokszor kölcsönzünk ötletet?

— Csilla dilemmájához ki vagy mi adott indítást?

— Férfiasan bevallom: a Nők Lapja. Az „Okos lányok” vitája. De ezért csak nem kell szégyenkezniünk? A témát Önök is az életből „lesték el”. Ugye, igazam van?

— A legnagyobb mértékben.

Zsigmondi Mária